

Temat: Bohaterowie walk o granice II Rzeczypospolitej.

1. Koncepcje granic II Rzeczypospolitej:

- **koncepcja federalistyczna - jej promotorem był Józef Piłsudski; pragnął utworzyć w Europie Środkowo-Wschodniej federację państw, składająca się z Polski, Ukrainy, Białorusi i Litwy; najważniejszym państwem w tej federacji miała być Polska,**
- **koncepcja inkorporacyjna - koncepcja endecji z Romanem Dmowskim; w skład państwa polskiego powinny wchodzić tereny zamieszkałe w dużej liczbie przez Polaków; Polacy mieli stanowić minimum 50 % zamieszkałej ludności, co miało ułatwić polonizację mniejszości narodowych.**

2. Zwycięska wojna dla Polski z Ukrainą o Galicję Wschodnią

- listopad 1918r. - Ukraińcy proklamują swoją niepodległość - Ukraińska Republika Ludowa
- szturm Ukraińców na Lwów - bohaterska postawa Polaków „Orlęta Lwowskie”
- po 8 miesiącach w maju 1919r. ofensywa polska i wyparcie Ukraińców za rzekę Zbrucz.

3. Powstanie Wielkopolskie

a. 27 grudnia 1918r. - wybuch zwycięskiego powstania

- 11 XI 1918r. – Niemcy kapitulują– ale nie wycofują wojsk z Wielkopolski
- 26 XII 1918–przybycie do Poznania Ignacego Jana Paderewskiego - spontaniczny wybuch powstania
- powstańcami dowodzi gen. Józef Dowbór –Muśnicki - opanowuje całą Wielkopolskę
- na wyzwolonych terenach administruje Naczelna Rada Ludowa - pod naciskiem Ententy godzi się na rozejm i czeka na postanowienia konferencji pokojowej w Paryżu

4. Sprawa polska w traktacie wersalskim (Paryż 28 czerwca 1919r.).

a. Granica zachodnia - Polska odzyskała - Wielkopolskę, część Pomorza Gdańskiego, Gdańsk został Wolnym Miastem, o przynależności Górnego Śląska, Powiśla, Warmii i Mazur miał rozstrzygnąć plebiscyt.

- Wolne Miasto Gdańsk – zarządzane przez Komisarza Ligi, większość to Niemcy.

- **Polska podpisuje traktat o ochronie praw mniejszości narodowych – „Mały traktat wersalski”**
 - ❖ mniejszości mogą skarżyć na rząd polski do Ligi Narodów ;

b. Granica wschodnia

- wyłączona z tartaku –przyszła wojna o granicę
- Polska otrzymuje mandat od Ligi Narodów na zarządzanie wschodnią Galicją przez 25lat

5. Konflikt z Czechosłowacją o Śląsk Cieszyński

- XI 1918r. Rada Narodowa Księstwa Cieszyńskiego zawarła porozumienie z podobną radą czeską – podział spornego terytorium według kryterium etnicznego,
- I 1919 wojska czeskie wkroczyły na Śląsk Cieszyński(Polacy walczyli na wschodzie).

6. Walki z Armią Czerwoną i Litwą

- Za wycofującymi się Niemcami podążała bolszewicka Armia Czerwona– w styczniu 1919 zajęła Białoruś (Mińsk) i Litwę (Wilno)

a. Ofensywa polska wiosną 1919r. i zajęcie Wilna

- wiosna 1919 - ofensywa polska na Litwie i Białorusi – odzyskanie Wilna i Mińska
- Armia Czerwona walki z „białymi” – Józef Piłsudski wstrzymuje ofensywę -biali bardziej groźni od bolszewików chcą „Wielkiej Rosji”
- zajęcie Wilna przez wojska polskie - konfliktu zbrojny z Litwą latem 1919.

7. Sojusz przeciwko państwu radzieckiemu polsko-ukraiński (z szefem rządu URL S. Petlurą)

- Lato 1919 Armia Czerwona zajęła Kijów (Ukraina)
- Umowa polsko- ukraińska - kwiecień 1920r.
 - ❖ Polska pomoże zbudować niepodległą Ukrainę -wspólna walka z Armią Czerwoną.
 - ❖ Ukraina zrzeka się pretensji do Galicji Wschodniej i części Wołynia

a. Ofensywa polsko-ukraińska na Kijów

- IV 1920r.kontrowersyjna -„wyprawa kijowska”;wojsko polsko – ukraińskie zdobywa Kijów

b. 1920 - wojna polsko-bolszewicka

- Lipiec 1920 ofensywa Armii Czerwonej pod dowództwem gen. Michała Tuchaczewskiego – bolszewicy na przedpolach Warszawy

8. Zła dla Polski konferencja państw Ententy w Spa(VII 1920 miasto w Belgii)

- Premier Władysław Grabski za mediację Anglii i Francji z bolszewikami zgodził się z:
 - ❖ Linią Curzona jako granicą polsko-rosyjską - pokrywała się z granicami III rozbioru
 - ❖ Decyzją Rady Najwyższej anulującą zapowiadany plebiscyt na Śląsku Cieszyńskim
- Bolszewicy w sporze z Polską odrzuciły mediację państw Ententy – te wsparły Polskę

9. Kontrofensywa polska

a. Wygrana Bitwa Warszawska (15 VIII 1920) tzw. „cud nad Wisłą”, - powstrzymanie bolszewików w marszu na zachód

- 13-15 VIII bitwa Warszawska
 - ❖ Walki o Radzymin –miasto, Ossów –wieś - tu zginął kapelan WP ks. Ignacy Skorupka)
- Cud nad Wisłą - określenie endecji - by obniżyć prestiż Naczelnego Wodza Józefa Piłsudskiego, w bitwie dowodzili również m.in. Władysław Sikorki, Józef Haller
- 16 VIII kontrofensywa wojsk polskich znad rzeki Wieprz - Armia Czerwona otoczona
 - ❖ Rosjanie 60 tys. w niewoli, zginęło 20 tys., Polacy – zginęło 2-4 tys., 20 tys. rannych)
- 1920 IX - bitwa nad Niemnem – **uciekająca** Armia Radziecka ponosi klęskę

10. Pokój ryski 1921 (18 III) – ustalenie granicy Polskiej z Rosją i Ukrainą

- Ustalenie granicy na linii rzek – Dżisna – Sokoły – Słucz – Ostróg – Zbrucz - linia oznaczała podział Ukrainy i Białorusi
- Rosja - zwrot zabytków zagrabionych w czasie rozbiorów i 30 milionów rubli w złocie

11. Granica z Czechosłowacją - większość Śląska Cieszyńskiego Rada Ambasadorów przyznała Czechosłowacji –wbrew zasadzie etnicznej

12. Granica z Litwą -pozorowany „bunt” gen. Lucjana Żeligowskiego - wkroczenie wojsk polskich na Wileńszczyznę i włączenie jej Polski w 1922r.

- Dla Józefa Piłsudskiego Wileńszczyzna była ziemią ojczystą, chciał ją włączyć do Polski

- Józef Piłsudski nakazuje gen. Lucjanowi Żeligowskiemu upozorowanie buntu przeciwko sobie, i wkroczenie do Wilna
- Żeligowski realizuje plan i tworzy nowe państwo Litwę Środkową –przyłącza do Polski
- Litwa nie uznała granicy i do 1927 była w stanie wojny z Polską.

13. Ustalenie granicy z Niemcami.

a. Przegrane przez Polskę plebiscyty na Powiślu, Warmii i Mazurach w 1920 r.

b. Walka Polaków o Górny Śląsk i jego podział (Polska dostała mniejszy obszar ale bardziej uprzemysłowiony)

• I powstanie śląskie -1919r.(16/17 - sierpnia)

- ❖ Niemiecka administracja, policja i straż graniczna przez terror zastrasza Polaków przed planowanym plebiscytem
- ❖ I powstanie śląskie –źle przygotowane a powstańcy nieuzbrojeni,szybko stłumione
- ❖ II 1920r. kontrole nad obszarem plebiscytowym – Międzysojusznicza Komisja Rządząca i Plebiscytowa.

• II powstanie śląskie -1920r.(19/20 sierpnia)

- ❖ W odpowiedzi Polaków na represje i terror policji niemieckiej
- ❖ Wojciech Korfanty przerwa walk pod warunkiem, że niemiecka policja plebiscytowa zostanie zlikwidowana a powstanie polsko-niemiecka.
- ❖ **Plebiscyt na Górnym Śląsku 1921r.(20 marzec) przegrany przez Polaków (40%)**

• III powstanie śląskie 1921 (2/3 maj)

- Po ogłoszeniu przez Komisję Międzysojuszniczą niekorzystnego podziału Śląska.
- Dyktatorem Wojciech Korfanty - 3 miesiące walk o opanowanie znacznej części Śląska, zaciekle walki o Górę Świętej Anny.
- Rada Ligi Narodów podzieliła Śląsk – Polska 29% obszaru plebiscytowego, ale większość przemysłu, po obu stronach granicy pozostały znaczące mniejszości narodowe.